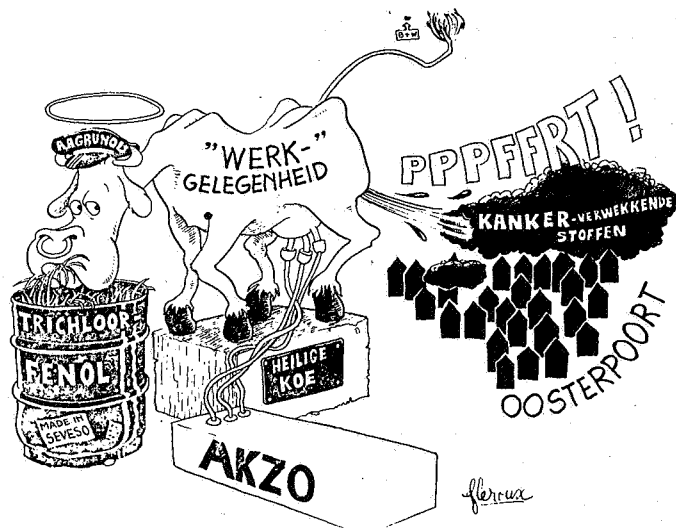

BUURTBEWONERS SPREKEN ZICH UIT OVER GEVAARLIJKE STOFFEN

Klaas Altena

De gevaren zijn doorgaans veel te groot; de grens van het toelaatbare wordt verregaand overschreden. Een niet mis te verstane uitspraak van een huisvrouw. Ze is 57 jaar en woont in "De Heerepoort", een wijk in de stad Groningen.

Het onderwerp gaat over gevaarlijke stoffen. Zij vindt dat de veiligheidsmaatregelen om dodelijke ongevallen met gevaarlijke stoffen te voorkomen verregaand onvoldoende zijn. En over de vaststelling van regels voor vervoer, opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen zegt ze: "De manier waarop er rekening met mij wordt gehouden is zeer onrechtvaardig. Men denkt uitsluitend aan het eigen belang als het om gevaarlijke stoffen gaat". Dit is een greep uit enkele opvattingen van deze huisvrouw over gevaarlijke stoffen. Zij maakte deel uit van een

groep bewoners van de Heerepoortwijk; ze werden naar hun mening gevraagd over gevaarlijke stoffen en een aantal daarmee samenhangende zaken. Met gevaarlijke stoffen werd bedoeld op explosieve, brandbare, giftige, radioactieve en andere stoffen welke gevaar op kunnen leveren voor de gezondheid en het leven van mensen.

Proefonderzoek in de Heerepoortwijk

"De Heerepoort" is ingesloten door de spoorlijn en twee drukke verkeersaders. Het probleem van de gevaarlijke stoffen is voor de bewoners van deze wijk actueel vanwege, onder andere, de "chloortrein". De bewoners van deze wijk vormen in sociaal opzicht een redelijk heterogene groep. Dit waren redenen om deze buurt uit te kiezen voor een proefonderzoek naar de meningsvorming over

gevaarlijke stoffen. Dit proefonderzoek werd verricht door het Milieukundig Studiecentrum van de Rijksuniversiteit Groningen en maakt deel uit van een groter onderzoek naar de "Beschrijving en beoordeling van risico's verbonden aan het gebruik van gevaarlijke stoffen" een door het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne gesubsidieerd onderzoek.

Hoewel de voornaamste bedoeling was de in dit proefonderzoek gebruikte vragenlijst op enkele technische kwaliteiten te onderzoeken, zijn de antwoorden op de gestelde vragen ook interessant. De resultaten werden dan ook teruggerapporteerd aan de bewoners van "De Heerepoort" via de aldaar verspreide buurtkrant.

Dit verslag geven we hier volledig weer. Het laat zien dat het goed mogelijk is de meningen van een stadswijk over een controverse onderwerp te peilen en enig idee te krijgen over de achtergronden van deze meningen.

"Aan de bewoners van "De Heerepoort"

In een vorige buurtkrant werd een enquête aangekondigd over gevaarlijke stoffen. Deze enquête is inmiddels afgenomen bij een aantal bewoners van "De Heerepoort". Een belangrijke vraag in deze enquête luidt: "Vindt u dat vervoer, opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen teveel gevaar oplevert of vindt u de gevaren aanvaardbaar?". Van de bewoners die de vragenlijst geheel of gedeeltelijk invulden, vindt 34% de gevaren aanvaardbaar; 66% echter vindt de gevaren onaanvaardbaar.

Zegt dit iets over de mening die de gehele wijk de "Heerepoort" erop nahoudt? Vermoedelijk wel. Het totale aantal bewoners dat de vragenlijst invulde en over wiens meningen hier wordt geschreven, is 38. Dat is

geen groot aantal. Maar omdat de enquête zorgvuldig verdeeld is over de wijk, is deze groep van 38 mogelijk wel representatief voor de wijk.

Het blijkt ook uit de gegevens die we ontvingen dat er zeer uiteenlopende leeftijden en beroepen in de groep van 38 vertegenwoordigd zijn. En, van alle straten in de "Heerepoort" is een aantal bewoners gevraagd de vragenlijst in te vullen. Het lijkt dus redelijk om te zeggen: "Aan het ver-

voer, opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen zijn risico's verbonden die voor het merendeel van de "Heerepoort"-bewoners niet aanvaardbaar zijn".

70% vindt veiligheidsmaatregelen onvoldoende

Deze mening lijkt vooral gebaseerd te zijn op de opvatting dat de veiligheidsmaatregelen onvoldoende zijn. De veiligheidsmaatregelen, die getroffen worden om on-

gevallen met dodelijke afloop te voorkomen, worden door 70% onvoldoende gevonden. Ongeveer 30% vindt de veiligheidsmaatregelen voldoende, hoewel niemand de veiligheidsmaatregelen ruimschoots voldoende vindt. Bovendien zijn er velen die van mening zijn dat de veiligheidsmaatregelen verregaand tekortschieten. De meningen zijn enigszins minder negatief wanneer de opvatting gevraagd wordt over veiligheidsmaatregelen die bedoeld zijn om allerlei kleine ongevallen te voorkomen; ongevallen dus die wel letsel veroorzaken, maar niet direct dodelijke gevolgen hebben. Ongeveer 43% vindt deze veiligheidsmaatregelen voldoende; maar ook hier is er niemand bij die deze maatregelen ruimschoots voldoende vindt. Ongeveer 57% echter vindt de maatregelen onvoldoende en in sommige gevallen verregaand onvoldoende.

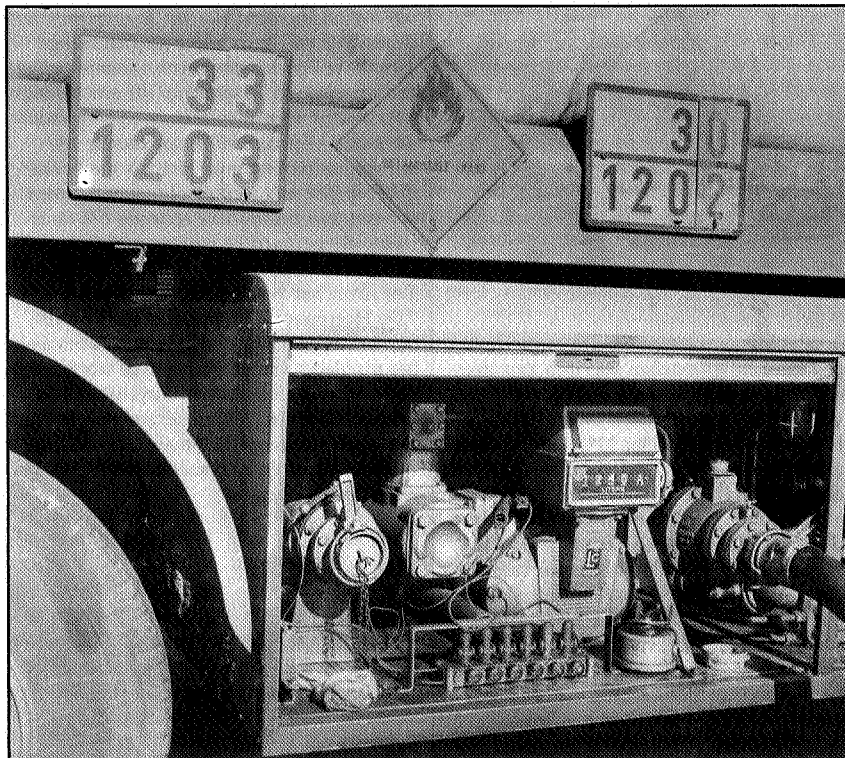
Risico lopen terwille van vooruitgang?

Wat ook een belangrijke rol speelt is de opvatting over wetenschap en techniek. Velen menen dat techniek en wetenschap niet zo belangrijk zijn voor de maatschappelijke vooruitgang (54%), maar niet veel minder mensen (46%) menen dat techniek en wetenschap wel belangrijk zijn voor de maatschappelijke vooruitgang.

Degenen die techniek en wetenschap belangrijk vinden voor de maatschappelijke vooruitgang, zijn vaak ook van mening dat de risico's van gevaarlijke stoffen aanvaardbaar zijn. Dit doet vermoeden dat men meer bereid is risico's te aanvaarden, wanneer men vindt dat "gevaarlijke stoffen" van belang zijn en op een of andere manier de maatschappelijke vooruitgang dienen.

70% signaleert "eigenbelang"

Velen vinden de meningen over ge-

Kort samengevat:

In het algemeen lijkt men in de "Heerepoort" vrij afwijzend te staan tegenover de risico's die gevaarlijke stoffen met zich meebrengen. Onvoldoend geachte veiligheidsmaatregelen, afwijzing van techniek en wetenschap als een belangrijke motor van maatschappelijke vooruitgang, het gevoel dat ieder egoïstisch denkt inzake gevaarlijke stoffen en het onbekende van risico's, vormen vermoedelijk belangrijke redenen om het onaanvaardbaar uit te spreken over de risico's van gevaarlijke stoffen. Goed geachte veiligheidsmaatregelen, aanvaarding van techniek en wetenschap als een belangrijke motor voor maatschappelijke vooruitgang en een gezamenlijk aanvaarde verantwoordelijkheid voor risico's die gevaarlijke stoffen met zich meebrengen vormen daarentegen belangrijke redenen om de risico's die gevaarlijke stoffen met zich meebrengen te aanvaarden.

Tot zover het verslag aan de bewoners van "De Heerepoort". Een onderzoek als dit, hoe klein ook, laat zien hoe controversieel het probleem van de gevaarlijke stoffen is. Het laat ook zien dat het mogelijk is met soortgelijk onderzoek materiaal aan te dragen voor instanties die pogen grenzen vast te leggen voor de aanvaardbaarheid van risikante activiteiten.

vaarlijke stoffen sterk gekleurd worden door het eigen belang (70%). Een veel geringer aantal (30%) is van mening dat er ook rekening wordt gehouden met de belangen van anderen. Het merendeel van de ondervraagden oordeelt dus vrij somber, en ziet "egoïstische" neigingen bij anderen. Degenen die bij anderen veel "egoïsme" en weinig gemeenschapszin waarnemen, vinden ook vaak de risico's van gevaarlijke stoffen niet aanvaardbaar. Men is vermoedelijk minder bereid risico's te aanvaarden, naarmate die risico's in mindere mate een gezamenlijk aanvaarde verantwoordelijkheid vormen.

68% heeft een duidelijk beeld van mogelijke ongevallen

Wat tenslotte ook nog een rol speelt is het

voorstellingsvermogen. Er zijn er die zich goed kunnen voorstellen wat hun kan overkomen wanneer er iets mis gaat met gevaarlijke stoffen. Van degenen die de vragenlijst invulden is dat 68%; 32% kan zich van dergelijke ongevallen niet zo'n duidelijk beeld vormen. Juist degenen die zich niet zo'n duidelijk beeld kunnen vormen van een ongeval met gevaarlijke stoffen zijn vaak degenen die de risico's minder aanvaardbaar vinden. Degenen daarentegen die menen dat ze zich een duidelijk beeld kunnen vormen van een ongeval, hebben vaak ook minder moeite om de risico's te aanvaarden. Het is denkbaar dat het juist het onbekende van de gevaren is dat de mensen angst aanjaagt en een reden vormt om risico's niet te aanvaarden.